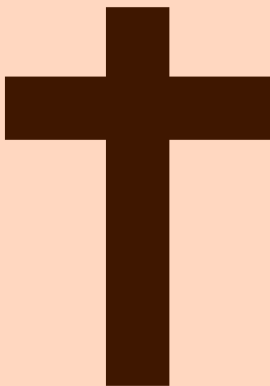

Veqaura Baibel

Portions of the New Testament in the Veqaura (Meauna)
dialect of the Omwunra-Toqura (South Tairora) language of
Papua New Guinea

Veqaura Baibel
Portions of the New Testament in the Veqaura
(Meauna) dialect of the Omwunra-Toqura (South
Tairora) language of Papua New Guinea
Sampela hap Nupela Testamen long tokples Veqaura
long Niugini

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Veqaura (Omwunra-Toqura or South Tairora)

Dialect: Veqaura (Meauna)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-03-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 31 Aug 2023

7f17bf7b-ed7f-57a2-89c1-2b7308ad99ef

Contents

Matiu	1
MAAKI	9
RUKI	18
IONI	27

Matiu

13

Sia suqe si sukura uiti tutoraqi pisorara tura

²⁴ Sisasiva mwariro mwo kuaqaa nuase nraase qora timwa nyiro tiro, Kotiva nraase qoraqaa naqisiariva vasirero mwaa kuara votaama vaiso. Vainti mwovano suqe si sukura uiti suku nrai vutaqi mwara tuse

²⁵ uro enaqi nrai nramwunaavaqa vaite mwauvaro mwira nramwutaa mwovano nrinero uiti tutoraqi kuankusa suku sia suqe si sukura pisorave. (Mwi kuankusava vasirero mwira ituvaqa mwira aqavaqa uiti ituvaqa aqavaqa nkuaa qarama vaisaro mwi kuankusara tavavano aasu sia mwitaama uiti tava votaama vairave.)

²⁶ Mwira nramwutaavano sia suqe si sukura mwira vutaqi pise vuvaro uitivano kuankusa vaqamase nkuaaqi kutero mwataqa tava riare suvanta mwira aira vaintivaravano takuovaro mwi kuankusava uiti vaqamase kute vauvanta

²⁷ mwira aira vaintivaravano uro nraaso qora mwata rienta tinta, Nrora vaintio, re suqesi sukurave mwara tutaaro? Ntaintairove mwi kuankusava qovarama viso? tinta.

²⁸ Mwitaa tuvaro nraase gova tiro, Qike, ni nramwutaa mwovano kuankusa mwaqiro uro ni vutaqi

mwara tutaiso, tuvanta mwira aira vaintivaravano mwira mwata rienta tinta, Sove te uro mwi kuankusara nuqi saanarave?

²⁹ tuvaro mwiva qao tiro, Sia kuankusa mwira nuqi saate. Né kuankusa nuqitanta uiti vaqamasenta nauku sevorave.

³⁰ Qaqi saivaro uiti vanovaqa kuankusavanovaqa nkuaaqi nivuate. Uitivano nroravaqe ne ni sara irara mware nri mwai vaintisuara mwitaama tirenave. Né mwi kuankusara nane tuquse rumpase mwaqinta uro tia quara tenta mwiraqaantai uiti tuquse mwaqi ni sarasaapa nraavuqi uro nini mataate tiasarave, turave. Sisasiva mwi kuaraqaa nuase timwa nyurama...

³⁶ Sisasiva mwo kua mwo kuaqaa nuase timwa nyiqiro viro mwiraqaantai mwiva nraase qora mwini se nraavuqi vuvanta mwira nraaqiaravaravano mwiva mwauraqi uro nenta Sisasirara tinta, Re ota tiana kuara mwira nramwutaavano kuankusa mwira vutaqi piso kuara mwi kuara osarara tiri timwa tiviqe te riaare, tinta.

³⁷ Mwira nraaqiaravaravano mwitaa tuvaro Sisasiva mwinravusua timwa nyiro tiro, Vainti mwovano suqe si sukura mwara tuto vaintira osaravano vairero ne mwiva mwauko. Ne mwataqi mwatatai nraaqiarava ne mwi vaintivave.

³⁸ Mwi vaintira vuta osaravano vairero esaa mwatamaata vaiso. Suqe si sukura

osaravano vairero Kotira kua rīaa nraase qorasuama mwariarave. Kuankusa osaravano vairero sia Kotira kua rīaa nraase qorasuama Saataanira nraaqiarama mwariarave.

³⁹ Mwira nramwutaavano kuankusa suku piso vaintira osaravano vairero mwiva Saataanivave. Sara irara mware nri enara osaravano vairero naantiara mwaa mwatava taiqaari enava vaiso. Sara irara mwarenta nri vaintisua osaravano vairero mwisua naavunyaa vaintinravuve.

⁴⁰ Mwira aira vaintivaravano kuankusa toqase rumpase mwaqinta uro tiaqi quara tonemase naantiara mwaa mwatava taiqaari enaraqaa mwitaama qovara sianarove.

⁴¹ Ne mwataqi mwataai nraaqiaravama mwaiqi vina mwaa mwatava taiqaari enaraqaa ne naavunyaasua titaarinta mwisua untu ne naqisu mwataragaantai sia suqe si nraase qorasua ni nraaqiaranravu sia suqema nyate mwari nraase qorasua rumpa mwarenta sia suqe si airara mware mwaisua rumpa mwarenta ntitaqinta

⁴² uro tia nrora itaariraqi pisaivanta mwisua tiaqi mwaitanta qara ninta nataqi vinta nyari vai nkutitanta mwaivarave.

⁴³ Mwisua mwini uro pisaivanta suqema nrue mwai nraase qorasua suarivano itainemase itamaqi vivaro Kotiva mwisua qova mwisuaqaa naqisiqi viranta mwiariqi vivarave. Ini

aato vairere mwi kuara osara qintutama rīaate, tiro. Sisasiva mwi kuara turama.

14

Sisasiva nruka nroraqaa iquqaantai naaqi vura

²² Sisasiva mwisua sara nyitero mwiraqaantairo nrai vaintivara ntusi tiro, Né mpotuqi mwaari nenta né naane nramai nrukaqi tarenta tarasini uro né vi mwaivaqe ne vainti nraase qora ntusi tiarinta mwini nyari mwaaqani nyari mwaaqani vuata, tiro tuvo.

²³ Sisasiva mwitaa timwase mwiva vainti nraase qora nyari mwaaqani nyari mwaaqani ntusi tiro mwiraqaantai Kotirara sapara siase tiro mwera aataqaa vuvaro ena suvaro Sisasiva aataqaa mwinto nrariaraa mwauvaro

²⁴ mpotuvano nramai vuataqaa vuvaro saaravano tuqi viro Sisasira vaintivaravano mpotuqi mwausua mwini vuarenta tinta sunantai saaravano tuqi vuvarora tiro, nramaivano mpotu sampi raaquqi raaquqi vurama.

²⁵ Saaravano tuqi vuvaro nramaivano mpotu raaquqi raaquqi vi mwauvaro va ataa suvaro Sisasiva nramaiqaa iquqaantai naaqi viro mwira vaintivaravano mpotuqi mwausua vunani vuvanta

²⁶ mwira vaintivaravano takuovaro Sisasiva nramaiqaa iquqaantai naaqi nruvanta mwisua mwira takuenta nroraqamase aatu

sinta mpo se tinta, Tove-vaanavanove, ti mwauvaro

²⁷ Sisasiva mwisuara va tiro, Né qaqi mwariate. Ne mwivave. Sia aatu siate, tiro tuvo.

²⁸ Sisasiva mwitaa tuvaro Pitaava tiro, Nrora vaintio, re qutaa mwairarere re ni timwa miqe nevaqa nramaiqaa niqutaantai re mwariaranani vuase, tiro. Pitaava mwitaa tuvaro Sisasiva tiro, So tukuane, tiro.

²⁹ Mwitaa tuvaro Pitaava mpotuqintai mwaavi nero mpotu mwini pisero nramaiqaa iquqaantai naaqi viro Sisasiva sunani vurama.

³⁰ Pitaava mwini vitaro tiro, Ne so nramaiqaa vuasarave, timwa tero takuovaro saaravano nro-raqamase tuvaro Pitaava mwirara nau riovaro aatu itovaro mwiraqaantai mwiva nramaiqi mweva nare utura Sisasirara sapara siro tiro,

³¹ Mpo, nrora vaintio, ni tumwaraane, tuvaro Sisasiva va nrai saquqaantai mwiti Pitaara vite tiro, Re saaravano tuarinara sia nau riaataarave. Re niara aasu nau riaataarave. Re sia niara taara aato tuataarave, tiro turama.

³² Sisasiva mwitaa timwa sero Pitaara vita mware mpotuqi mwaari novaro saaravano va taiqa vuvanta mwira vaintivaravano mpotuqi mwausua Sisasirara riariamase tinta, Re qutaa Kotira mwaaguvano mwariaro, tinta turama.

26

*Sutaasiva Sisasira
nramwutaa mwisua ntaquqi
sero mono mwaraarirara
tura*

¹⁴ ...Sisasira 12 nraaqiar-avaraqintai mwo vaintivano mwira utu Sutaasi Ikeri-otiva mweva nero Kotira aira mwara mwate mwau vaintisua mwisua nrora vaintivaravano mwaunani viro uro mwisua mwata rie tiro,

¹⁵ Ne Sisasira ini ntaquqi uro saarinta né nara soqaave ni mivarave siavo? tuvanta mwisua ori mono. ³⁰ nravu saara nuase mwira mwu-varo

¹⁶ Sutaasiva mwi monora mware mwi enaraqaantai mwisua ntaquqi uro Sisasira saari aarara mpuaamaqi vura.

*Sisasiva nrai nraaqiara
vaqamase vesasuto sarara
nrora*

¹⁷ Sia ntoto mpereti sarara omwata nre enanravuva nrinovanta ntaaru enaqaa mwira nraaqiaravaravano Sisasiva sunani nrinenta tinta, Ntaragive tenravu uro terama mwataarara re vesasuto enarara rietarama mwi sarara nrenarave? tinta.

¹⁸ Mwinravusua mwitaa tuvaro Sisasiva tiro, Nenravu Ierusalemi mwatusani uro mwi vaintirara mwitaa tiate, Tirinravu mwaara ti mwai vaintiva mwitaa tiro, Ni enama nrinaiso. Ne nena nraaqiara vaqamasena ri nraavuqi vesasuto sarara nrarenave tiso, tiate, tiro.

¹⁹ Sisasiva mwitaa tuvanta mwira nraaqiaravaravano

mwi sarara Sisasiva tunema senta temwanaama tora.

²⁰ Sara temwanaama tovaro ena suvaro Sisasiva nrai nraaqiaravaravaqa uro sara taintaqa mwataqaa mwairo

²¹ sara nre mwariro tiro, Ne tiarinta riaate. Iniqintai mwovano nramwutaa vugaa ni qovarama saanarove, tiro.

²² Mwitaa tuvanta mwira nraaqiaravara mwuntusa sia suqe suvanta mwinravusua nkuaiga nkuaiga Sisasira mwata rie tinta, Nrora vaintio, re niarave tiaro? Sia ne mwivave, sia ne mwivave, timwaqinta vinta.

²³ Mwitaa timwaqi vuvaro Sisasiva tiro, Nrai mpereti mwarase nivaqamase tanaaqi mwaati tumwaraariva mwi vaintiva ni qovarama saanarove.

²⁴ Ni mwataqi mwataai nraaqiarara niara ntaaru enaqa mwitaa ni ruse kuara qumwaara ratorave. Mwi kuava mwivau vasianarove. Ni mwatani mwataai nraaqiarara qovarama saari vaintirara ne mpo se timwa mwatauko. Mwira nrova sia mwira mwatataqe sove tiataarave, tiro.

²⁵ Sisasiva mwitaa tuvaro Sutaasiva mwira qovarama saariva Sisasira mwata riero tiro, Mwaara ti mwariara vaintio, re niarave tiaro? tuvaro Sisasiva tiro, Eo, re tiarave, tiro.

Mpereti sararavaqa uaini nramairavaqa timwa tora

²⁶ Sisasira nraaqiaravaravano sara nre mwauvaro Sisasiva mpereti sara

mwarase Kotirara suqemave timwase uveqase nrai nraaqiaravara nyiro tiro, Mwaa sarara mwara nraate. Mwaa mperetiva ni mwavanama siso, tiro.

²⁷ Mwitaa timwase Sisasiva uaini nramai mwiraqi vasu kaapura mwarase Kotirara suqemave timwase mwinravusua viti nyiro tiro, Né esaa mwaa nramaira nraate.

²⁸ Mwaa nramaiva ni nraarema siso. Kotiva nraase qora vaqamase nkuaqa naataruse mwairero qaraasa kua mwatarerove. Mwi kuava kempusaqama vasiarive tiro ni nraarevano mwi kuara kempusaqama saanarove. Ni rusaivaro ni nraarevano naariva vaqara nraase qora saisaqa sitaro mwisua sia suqe kua nrunka nyataanarove.

²⁹ Ne tiarinta riaate. Mwaa enaraqantai ne sia uaini nramai qava nrarenave. Ne sia nraraitina mwitaa maqi vuarinta né ni nkova naqisiariraqi nivaqa uro mwaivaqe ne mwi enaraqaa inivaqa mwaitana qaraasa uaini nramai nraasarave, tiro.

³⁰ Sisasiva mwitaa timwase nrai nraaqiaravaravaqa Kotirara isi timwase mwevane Orivi taaqiaa vurama.

Pitaava nrai kua tirero siarinara Sisasiva mwira timwa mwura

³¹ Mwinravusua mwini vuvaro Sisasiva mwinravusua timwa nyiro tiro, Nenravu mwate enaqi ni mwaini

sentama aatumaqi sanenta
vivarave. Kotira vukuqi
qumwaara rato kuava
mate mwivau vasianarove.
Mwitaa tiro:

Sipisipi qaa naqisiari vaintira
Kotiva mwira nuqutu
sairanta

sipisipi mwisua aatumase
nyiariara nyiariara

sampi mwona mwona vivar-
ave, turave.

³² So naantiara ni mwara
qaqi ntivima sage ne mwa-
rina ini yuni ne naane Kariri
mwatani virenave, tiro.

³³ Sisasiva mwitaa tuvaro
Pitaava qao tiro. Esaa mwin-
ravirusua ri mwaini senta aa-
tumase sanama tenta vivaqe
ne aasu rivaqa mwariasar-
ave, tiro.

³⁴ Pitaava mwitaa tuvaro
Sisasiva tiro, Ne tiarira re
riaane. Mate enaqi kuko-
raaravano sia qukarairara re
taaramo nrau njara tira sia
mwi vaintira takuaukavave
tinarave, tiro.

³⁵ Sisasiva mwitaa tuvaro
Pitaava qao tiro, Ne sia riar-
a sia mwira takuaukavave
tiasarave, tiro. Pitaava
mwitaa tuvanta Sisas-
ira nraaqiara mwonravu-
vanovaqa mwi kuara aasu
tura.

*Sisasiva Kotirara uro
sapara sura*

³⁶ Mwiraqaantai Sisasiva
nrai nraaqiaravaravaqa
mase uro viro saqava
tutoraqi mwira utu Ke-
semani mwiraqi urone
nrai nraaqiaravarara tiro,
Nenravu mwaini mwataqaa
mwaivaqe ne mwuruni

uro Kotirara sapara siase,
timwase

³⁷ Pitaaravaqa, Sepetira
mwaagutanavaqa, mwin-
ravirusua aasu ntita mware
mwini vitaro sia suqe aato
riovaro mwira mwuntusa-
vano sia suqe suvaro

³⁸ mwiva taaramonravuara
tiro, Ni mwuntusavano
nroraqamase nitampiso
ni rusarero votaama va-
sisana mwauko. Nenravu
mwaagaa mwaitanta ni
vaqamase mwaitanta vu
mpairase takuetanta mwari-
ate, tiro.

³⁹ Mwitaa timwase Sisas-
iva sia muasaaqama vire
uro vurianantai mwataqaa
untu niro Kotirara sapara-
mase tiro, Mpo ni nko,
re sove tirere ne nitampi
nramaira nraarira votaa
re mwi nramaira qaqini
mwara saane. So sia
ne nena mwaraataaraqaa
mwararenave. Ne re
mwaraase tinaravaqa
mwararenave, tiro.

⁴⁰ Sisasiva mwitaa
timwase uro nane nrai
nraaqiara taaramonravu
sonani untu takuovanta
mwinravirusua vu ruara
suvanta vaite mwauvaro
Sisasiva Pitaarara tiro,
Naraqamave né taaramon-
ravu ni vaqamase pataqa
mwaritanta sia vu mpaia
senta takuetanta mwariavo?

⁴¹ Ininravuara mwin-
ravirusua sia suqe aira
mwaraate tiro, Saataaniva
ininravu amaqe siasorave
mwirara rietanta né vu
mpairase takuetanta Koti-
rara sapara si mwariate.
Ininravu mwaranavano

mwitaa siataa sisaro ini mwavanavano aasu sia so kempusaqa sisanta mwari-avo, tiro.

⁴² Sisasiva mwitaa timwase qava taaramonravu mwini se uro qava Kotirara saparamase tiro, Mpo ni nko, mwaa kaapuraqi vasi nramaira sia re qaqini mwara saraitira niara mwira qaqi nraane tirere, ne re mwaraataaraqaa mwaraasarave, tiro.

⁴³ Sisasiva mwitaa timwase qava uro nane untu takuovanta mwira nraaqiara taaramonravu vu ruara suvanta vaite mwaura.

⁴⁴ Mwinravusua vaite mwauvaro Sisasiva qava mwinravusua mwini se uro vi Kotirara taaramo nrau sapara siro ota tunemase nkuaa qaramase Kotirara saparama sora.

⁴⁵ Kotirara saparama taiqase Sisasiva uro nanero untu taaramonravuara tiro, Mpo, nenravu qaqi sositantave vaitaavo? Ni mwataqi mwatatai nraaqiarara ni navaatavu mwarenta uro sia suqe si airara mware mwaisua mwisua ntaquqi ni sevarave.

⁴⁶ Ntivivaqenravu vuare. Ni qovarama saari vaintiva nri mwaiso, tiro...

Iutaa vaintinravu ntuqaa Sisasira uro sora

⁵⁶ ...Sisasiva mwitaa tuvanta mwisua mwira navaatavu sovanta mwira nraaqiaravaravano mwira mwini senta nyiari aatu vurama.

⁵⁷ Mwira nraaqiaravaranovano sane vuvanta Sisasira navaatavu sosua mwira vita

mware Kotira nraavuqi aira mware mwausua mwisua vunyaa vaintivano mwauraqi Kaiapaasira nraavuqi uro sovanta mwi nraavuraqi mwaara osara ti mwau vaintivarsuavaqa, Iutaa vainti nroranravuvanovaqa, suntu nukaama mwaura.

⁵⁸ Sisasira vita mware uro se mwauvaro Pitaava niarantai mwisua ntataqi viro Kaiapaasira nraavu mwatusani urone tosanu mwaantine vutaqi viro mwi irainarava qovara siarira takuarero uro mwi nraavuraqaa vaivaraara naqisi mwau vaintisua vaqamase mwataqaa mwairo mwaura.

⁵⁹ Pitaava mwini mwataqaa mwauvanta nraavuqi Kotira nraavugaa naqisi mwau vaintisuavaqa, esaa mwiraqi suntu nukaama mwau vaintisuavaqa, mwisua Sisasira rusareranta Sisasiraqaa muna kua mwataare tuvaro

⁶⁰ sia mwi kuava vuvanta qumina mwi kuara mpuaasitanta mwo vainti mwo vaintivano ntivinta Sisasirara muna kua tura. Mwitaamaqi aasu vuvanta mwiraqaantai vainti taaratanavano ntivinta

⁶¹ Sisasirara tinta, Mwaa vaintiva mwitaa tisanta tetana riaunarave. Mwiva tiro, Ne soma Kotira nraavu mpaira sena mwiraqaantai taaramo ena aasu mwarina mwi nraavura qava soqa taiqa saasarave, tisanta riaunarave, tinta.

⁶² Mwitana mwitaa tuvaro Kotira aira mwara mwate mwau vaintisua mwisua vunyaa vaintivano ntiviro

Sisasirara tiro, Mwitaa mwitaama riqaa kua mwate mwariavo? Re mwo? Re nyaritanara narave tinarave? tuvaro

⁶³ Sisasiva sia kua tiraitiro, tire mwauvaro qava vunyaa vaintivano Sisasirara tiro, Ne Kotira vuqaa mwaina mwira utu netana riarama qutaa kua tiane tuko. Qutaave Kotiva ri vusitarave re tiri saisaga sirera Mesaia vaintivano mwariaro? Qutaave re Kotira mwaaquvano mwariaro? Re tiri timwa timwiqe riaare, tiro.

⁶⁴ Mwiva mwitaa tuvaro Sisasiva tiro, Re tianara ne mwaa mwivave. Ne tiarinta né riaate. Né naantiara takuaivaqe ne mwataqi mwatatai nraaqiarava nroraqama vina Kotiva kempusavano mwariarinani mwira saqu tanaranani mwataqaa mwaitana iravuqi tukuasarave, tiro.

⁶⁵ Sisasiva mwitaa tuvaro Kotira aira mwara mwate mwausua mwisua vunyaa vaintivano nrai tuavaaqa nuqeqaamase tiro, Mpo mwiva Kotira vuqaa mwaitaro sia suqe si kuara aasu tiso. Mwo vaintivano mwiraqaa kua mwatataarira qumina aasara nevorave. Takuaate, né vaa riaavaro mwiva Kotira vuqaa mwaitaro sia suqe si kuara tiso.

⁶⁶ Mwira saara né Sisasirara nara kuave tivarave? Né tivaqe riaase, tiro.

Mwitaa tuvanta mwisua tinta, Mwira sia suqe airavano virintoma vaiso. Mwira saara mwira ruseva aasu vaiso, tinta.

⁶⁷ Mwisua mwitaa timwase uro Sisasira vuriqi taara visise mwisua nyai saquqaantai mwira nuqutuse mwira vu aato nuqutuse mwisua mwira mwoqanya kua tinta, Mesaia vaintio, qutaa re kua qovarama sera vaintiva mwairere sia takuaraitira ri nuqutuari vaintira utu tiqe te riaare, tinta tura.

⁶⁸

Pitaava Sisasirara sia mwira takuaurave tura

⁶⁹ Nraavuqi ko timwaqinta vi mwauvaro Pitaava mwaatani mwatusaqaa mwataqaa mwauvaro aira nraase mwovano Pitaara aaqani viro mwirara tiro, Revaqa Sisasira mwaata Karirinyaavama mwariaro, tiro.

⁷⁰ Mwiva mwitaa tuvaro Pitaava mwisua ntuqaa mwaitaro qao tiro, Re tiana kuara sia ne mwira qintuta surave, tiro.

⁷¹ Mwiva mwitaa timwase uro tosa qentana mwauvaro aira nraase mwovano Pitaara takuero mwiraqi ntivi mwausua timwa nyiro tiro, Mwaa vaintiva Sisasira Naasaretinyaara vaqamase mwaivave, tiro.

⁷² Mwitaa tuvaro Pitaava saqu iqiqaa se tiro, Sia ne mwi vaintira takuaurave, tiro.

⁷³ Mwitaa timwase sia muasaqama mwauvanta mwiraqi ntivi mwausua Pitaava mwaunani uro nenta mwirara tinta, Sisasira nraaqiaravaravano mwi mwatanaasua mwariavara qutaama revaqa nkuua

mwi mwatanaava aasuma mwariaro. Mwisua tiri kua kuantase tianemase revaqa kuantase ti mwariaro, tinta.

⁷⁴ Mwisua mwitaa tuvaro Pitaava qava saqu iqiqa se tiro, Ne sia qutaa kua tiariro Kotiva soma ni nuqutu saanarove. Ne qutaa tuko. Né ti mwaria vaintira sia ne mwira takuaurara né tiavo, tiro. Pitaava mwitaa tuvaro vaa kukoraaravano gukarora.

⁷⁵ Kukoraaravano gukarero suvaro Pitaava mwiraqaantai Sisasiva timwa mwu kuara riero. Sisasiva mwitaa turave. Kukoraaravano sia gukarairara re taaramo nrau niara tira sia ne mwira takuaurave tinarave tu kuara Pitaava riatero mwiva mwaaqani vuvaro mwira mwuntusavano sia suqe suvaro mwiva nroraqamase natora.

27

Sisasira qunama tora

⁵⁷ Ena suvaro Arima-tianyaava vaaqara irainara mwato vaintiva uro ne. Mwira utu Sosepiva mwiva Sisasira nraaqiaravano mwaura.

⁵⁸ Mwi vaintiva uro ne Pairaativa mwauraqi uro Sisasira mwavana miqe mwaqina qunama taase tuvaro Pairaativa nrai naqu vaintisua titero Sisasira mwavana mwira mwiate tuvaro

⁵⁹ Sosepiva uro Sisasira mwavana satariqaantai itu mwataqaa se qaraasa vaaqa tasuqu vaaqara mwarase mwira nraavumase

⁶⁰ mwaqi untu nrai naan-tiara qutu vuvarinarara rietaro ori ukutoraqi mwira mwate nrora ori mwo mwira raapuqi vi ori ukutora mwira oqaa suvaite mwini se vuvanta

⁶¹ Mariaava Makataaranyaavavaqi mwira kokova mwo Mariaavavaqa, mwitana mwataqaa mwauvaro mwutu mwatani Sisasira mwiraqi qunamato oriva vaura.

MAAKI

4

Vaintivano sara suku pisaqi vurara tura

¹ Sisasiva nruka tosani uro mwariro nraase qora mwasaasa timwa nyiase tuvanta nraase qora vaaqaravano ntunu nukaama mwainta mwira ututuma sovarora tiro, Sisasiva pisero mpotuqi uro mwaari nero mwiraqi mwataqaa mwairo nramaiqaa mwauvanta nraase qoravano mwutuni nramai tosana mwaura.

² Mwisua nramai tosana mwataqaa mwauvaro Sisasiva mwo kua mwo kuaqaa nuase tiro timwa nyura.

³ Sisasiva tiro, Ne tiarinta riaate. Vainti mwovano sara suku pisarero vurave.

⁴ Mwiva sara suku pisaqi uro vuvaro sini sukuvano aara tosani untu nuvaro kurivano mwiri mwira nramwa so-rave.

⁵ Mwitaa suvaro sara suku mwonravuvano ori mwataqaa untu nuvaro mwatavano sia mwevaniqama vau mwatava vasuvarora tiro sukuvano untu niro vaavaama kutovaro

⁶ suarivano nrinero itamaqi viro aasaraqama so-varo mwira tuqavano sia mwataqi mwevani vurara tiro, aasarama urave.

⁷ Mwitaa suvaro sara suku mwonravuvano kuankusa kutoraqi untu niro kuankusa vaqamase nivuvaro kuankusavano suku

mwira numwaqu sovaro sukuvano sia tava riorave.

⁸ Mwitaa suvaro sara suku mwonravuvano suqe su mwataqaa untu niro suqemaseniviro uro suqema tava riatovaro sini suva mwira aatarase niviro uro suqe tava vaaqara tava riatovaro sini suva mwira aatarase niviro uro suqe tava vaaqara tava riatorave, tiro.

⁹ Sisasiva mwi kuaragaa nuase timwa taiqase tiro, Ini aato vasirente mwi kuara qintutamase riaate, tiro.

¹⁰ Sisasiva kua timwa nyi taiqa sovanta nraase qoravano nyiari mwaaqa nyiari mwaaqa vuvaro Sisasiva nraria mwauvanta mwira nraaqiara 12 nruvanovaqa mwo susuavaqa Sisasiva mwaunani nrinenta Sisasiva mwi kuaragaa nuase tu osarara sia qintutama siraitinta, mwisua Sisasira mwata riovaro

¹¹ Sisasiva mwisua timwa nyiro tiro, Kotiva nraase qoraqaa naqisiari kuara qumpau tai kuara mwi kuara Kotiva iniara qaqi sairanta mwi kuara osara riaate timwase mwiva qaqi nraase qora qaqini mwaisua mwi kuara osara sia qintutama sera timwa nyiane tisana ne mwi kuaragaa nuase mwisua timwa nyitana sia mwi kuara osara mwisua timwa nyuko.

¹² Ne mwo kuaqaa nuase tiarinta nraase qoravano rientama sia qintutamase rievare. Mwisua ni kuara aato tarase sia qintutamase rievare.

Mwisua nyiari sia suqe si
airara

qaqira pisaisarove

Kotiva mwisua nyiari sia
suqe si airara

mware kuara nukaama
nataanarove, tiro.

13 Sisasiva mwitaa
timwase mwinravusuara
tiro, Né mwo? Ne mwi
kuaraqaa nuase tu osarara
né siave qintutama riaavo?
Né sia mwi kuara osara
qintutama riaraitinta naan-
tiara ne mwo kuaqaavaqa
nuasena tiari kuara né
ntataama senta so qintuta-
mase rieverave?

14 Ne otu mwi kuararaqaa
nuase tu osarara ini timwa
nyirenave.

Vaintiyano sara suku
mwataqi pisora mwi kuara
osara vairero Kotira kuama
vaiso.

15 Sara sukuvano aaraqaa
untu nora mwira osara
vairero vainti nraase qora
mwonravuvano mwi sukura
votaama mwariasuave. Mwi
vainti nraase qorasua Kotira
kua riaavaro Saataaniva
nrinero mwisua vu aato
mwuntusaqintai mwi kuara
navisi mwarairave.

16 Ori mwataqaa untu ni
sukura osara vairero nraase
qora mwonravuvano mwari-
asuave. Mwinravusua
Kotira mwasaasa rienta mwi
kuarara riariamase mwaria-
avaro

17 kuavano sia mwisua
mwuntusaqi visanta mwi
nraase qorasua sia mwi
kuara mwo nrau mwo nrau
riaraitinta mwariavanta,
mwi kuara saara mwo siasua
mwisua sia sugema utu
nyatare siavanta mwisua tiri

rivorave tinta Kotira kua vaa
qaqira pise mwaria vainti
nraase qorasua mwariarave.

18 Nraase qora mwonravu-
vano kuankusa kutoraqi piso
sukura votaamase mwaria-
suave.

19 Mwi nraase qora-
sua Kotira kua rienta
mwiraqaantai mwisua
mwataqiaa irainarara nro-
raqamase riaqinta vitanta
monorave mwo irainararave
riariamai vitanta mwo
irainara mwo irainara
mwararenta riaqinta vinta
Kotira kua qaqira pisaavaro
Kotira kuavano sia mwi
nraase qorasuaqi vaisanta
mwariarave.

20 Mwisua mwitaa sia-
vanta mwo vainti nraase
qoravano suqe mwataqaa
untu ni sukura votaama
mwariasuave. Mwi nraase
qorasua Kotira kua rienta
mwi kuarara qutaave tinta
mwi kuara riaqinta vinta
suqe aira Kotirani mwaqi
vuarave. Mwisua sininravu-
vano Kotira kua rietanta
aatarase suqe aira Kotirani
mwaqi vinta mwariavanta
sini nravuvano mwisua
aatarase suqe aira Kotirani
mwaqi vinta mwariavanta
sini nravuvano mwisua aira
aatarase suqe aira Kotirani
mwaqinta vuarave, tiro.
Sisasiva mwi kuara turama.

5

*Sairaasiva Sisasira uro vi-
tora*

21 ...Sisasiva mpotuqi viri
nane nrukaqi tare sinyaa
tarasini vuvanta mwini
nraase qora vaaqaravano
suntu nukaa nukamase

Sisasiva mwaunani ututuma mwauvaro

²² vainti mwovano mwi mwatusaraqi mwaara nraavuqaa naqisi mwauva Sairaasiva mwiri nrirō Sisasira takue uro mwira igutarani untu niro

²³ mpo se tiro Sisasirara tiro, Ni naavuravano qutuariva mwataqa vaiso. Revaqa vaa nritara rena saqu mwiraqaa mwatairaro mwira qaravano taiqairaro so qaqi mwariarive, tiro.

²⁴ Mwi vaintiva mwitaa tuvaro Sisasiva mwiravaqa vura.

³⁵ ...Sisasiva mwiravaqa aarana vi mwauvanta vainti mwonravuvano Sairaasira nraavuqintai nritanta Sairaasira vitenta mwirara tinta, Mpo, ri raavuravano gutu viso. Mwaara ti mwai vaintira re sia navaata vuane, tuvaro

³⁶ Sisasivavaqa mwinravusua kua riero mwaara nraavuqaa naqisu vaintirara tiro, Sia aatu siane. Re niara nroraqamase riaane, tuvo.

³⁷ Sisasiva mwitaa timwase mwiva Pitaaravaqa, Semisiravaqa, Semisira qata Soniravaqa, mwinravusua aasu ntita mware

³⁸ uro Sairaasira nraavuqi uro takuovanta vainti nraase qoravano nroraqama senta mpo tinta nate mwauvaro

³⁹ Sisasiva nraavuqi mwaari nero tiro, Narare né nate mwariavo? Mwi kuaasiva sia qutu viso. Mwiva qaqi vaite mwaiso, tuvo.

⁴⁰ Sisasiva mwitaa tuvanta mwisua Sisasiva tu kuarara qaqi aaritara suvaro

Sisasiva esaa nraase qora raaqu mwaaqani se kuaasi mwira nrosua qosuavaqa, taaramonravu nraivaqa nrusuavaqa, Sisasiva mwinravusua aasu ntita mware kuaasivano qutu vunani uro

⁴¹ mwira saqu tuaarere nrail kuanantai tiro, Tarita kumi - mwaa kuaasio, ne rirara nti vuane tuko, tiro.

⁴² Sisasiva mwitaa tuvaro mwi kuaasiva vaa ntiviro nrue mwauvo. Mwi kuaasiva 12 isi mwarasova ntiviro viro nrirō mwauvanta mwinravusua mwira takuenta mpo mpo tinta saqu nunkinkiraara tenta tinta mwauvaro

⁴³ Sisasiva mwinravusuara irora siro tiro, Né mate takuaa airara sia mwo vaintivaqa timwa nyiate. So mwaa kuaasirara sara aasu mwiate, tuvo. Sisasiva mwi kuara turama.

6

Sisasiva pata sara vaaqara vaqamase nura

³¹ Mwo ena vaaqara nraase qoravano Sisasira takuarenta vitare nritare si mwauvanta Sisasivavaqa nrail vaintivaravaqa sia so sara nrarenta qaqi mwauvaro Sisasiva mwitaa tiro, Vivaqenravu sia vaintivaqa sisanta uro mwariare, tiro.

³² Mwitaa timwase nrail vaintivaravaqa ntitero mpo-tuqi mwaari nero nramai nrukaqi tarero qumina santa virero vura.

³³ Mwinravusua mwini senta vuvanta vaaqara

nraase qoravano mwinravusua takuenta mwinravusua mwini virenta sunaniara rienta mwo mwatusaqi mwo mwatusaqintai mwisua sanenta nramai nruka tosantata mwata nuna sanenta uro Sisasiva vuase tunaniara mwisua nanenta uro nenta.

³⁴ Mwisua nanenta uro novaro Sisasiva uro ne mpotuqintai mwataqi mwaavi ne takuovanta nraase qora vaaqaravano nukaa sinta mwauvaro Sisasiva mwisuara mpo tiro mwitaa tiro, Vaintivano sia sipisipiqaa naqisi mwarisanta sipisipivano nyariara sampi nrue mwaria sipisipisua mwisua votaasua mwaa nraase qorasuavaqa sampi nrue mwariavo, tiro. Mwitaa timwase Sisasiva mwinto mwaitaro mwisua mwo kua mwo kua timwa nuvo.

³⁵ Sisasiva kua tiaqi vuvaro suarivano tukiro vuvanta Sisasira vaintinravuvano mwirara tinta, Mwaini qumina mwatasantave. Ena siaso.

³⁶ Re nraase qora ntusi tiranta mwisua mwo mwatusa mwo mwatusa nruenta ori ninta sara mwaraate. Mwisua sia saravaqa mware nriasuave, tuvo.

³⁷ Sisasira vaintinravuvano mwitaa tuvaro Sisasiva qao tiro, Néntavano sara mwisua niate, tiro. Mwitaa tuvanta mwinravusua qao tinta, Te nrora orive 200 kinaave sove ninta sara mwasenta mwisua niaraarave? tuvo.

³⁸ Mwisua mwitaa tuvaro Sisasiva nrai vaintinravu

mwata riero tiro, Nara nara mpereti sarave vaiso. Né uro takuaate, tiro. Mwitaa tuvanta mwinravusua uro takuenta Sisasira timwa mwinta tinta, Mpereti sara nkuua saquru aasu vaiso. Tavusa taarama aasu vaiso, tuvo.

³⁹ Mwinravusua mwitaa tuvaro Sisasiva nraase qorara tiro, Né esaa musau santa mwataqaa mwariate, tiro.

⁴⁰ Mwitaa tuvanta mwisua mwo santa 50 nraavuvano mwataqaa mwauvanta mwo santa 100 nraavuvano mwataqaa mwauvanta mwitaamaqi vinta vinta esaa nraase qoravano mwataqaa mwauvaro

⁴¹ Sisasiva mpereti nkuua saquru mwase tavusa taarama mwase naavuni takuetaro Kotirara saparamase sarara suqemave, tiro. Sisasiva mwitaa timwase mpereti sara uveqase mwiva nrai vaintinravu niro tiro, So né sara mwarenta uro mwisua nivanta mwisua esaa nraate, tiro. Sisasiva mwitaa timwase mwiva tavusa taaramavaqa mwase airase nyuvo.

⁴² Sisasiva mwi sarara nrai vaintivaranravu nyuvanta mwinravusua uro nraase qora nyuvanta mwisua esaa so nrorama.

⁴³ So nrovanta Sisasira vaintinravuvano mwiraqaantai vunato tuara nrora tua mwarenta uro nraase qoravano mperetivaqa tavusavaqa nretanta viti piso sarara suntu senta nrora tua 12 nraavu ntunu senta kuraama sorama.

44 Mwi enara 5000 qoravano mwi sarara nrovanta nraase vaaqaravanovaqa mwi sarara nrorama...

10

Sisasiva Vatimiasira vu mpairstora

46 Sisasiva nrai vaintivaravaqa viro Seriko mwatusani uro viro mwi mwatusara aatarero vire suvanta nraase qora vaaqaravano mwira vataqinta vi mwauvaro vu qimpa vu vaintiva Vatimiasira Timiasira mwaaquvano mwariro mwitaa su irainarara naaru tiro miate ti mwau vaintiva aara tosani mwataqaa mwairo.

47 Mwiva mwini mwaitaro Sisasiva Nasaretinyaava nritaraarirara riero mwiraqaantai mwiva nroraqamase Sisasirara saparamase tiro, Siasio, Ntevitira mwaaquo, re niara mpo tiane, tuvo.

48 Vu qimpa vu vaintiva mwitaa tuvanta nraase qora vaaqaravano mwirara irora tinta, Re o suvaitaane, tuvaro mwi vaintiva sia mwisua kua riarero gava nroraqamase saparamase tiro, Ntevitira mwaaquo, niara mpo tiane, tiro.

49 Vatimiasiva mwitaa tiaqi vuvaro Sisasiva mwiraqaa ntiviro mwairo tiro, Sapara sivaro nrivarive, tuvanta mwisua vu qimpورا saparamase tinta, Re riarimase mwariane. Nti vuane. Mwiva ri sapara sisu, tinta.

50 Mwisua mwitaa tuvaro vainti mwiva nrai vaaqa utora raaqu qaqini se ntiviro

Sisasiva ntivi mwaunani vuvaro

51 Sisasiva mwira mwatariero tiro, Ne ri ntataa siase tukare re nrario? tuvaro vu qimpa vuva tiro, Mwaara tiara vaintio, re ni mpu mpairstora saane tina nrukavave, tiro.

52 Mwitaa tuvaro Sisasiva tiro, Re so vinarave. Re niara mwiva so ni saisaqa siarove tiararoma ri yuvano suqema viso, tiro. Sisasiva mwitaa tuvaro mwira vuvaro mpairstora vuvaro mwi vaintiva so takuora. Mwiva so takuova Sisasivavaqa mase aarana vura.

12

Uaini sana mwara tutoraqaa sia suqemase naqisu vaintisuara tura

1 Sisasiva mwitaa timwase mwo kuaqaa nuase mwisua timwa nyiro tiro, Vainti mwovano uaini sana mwara tute tosani urisa rate mwata qukuse uaini tava tatarira ututuse vaivaraara tainta utute mwate niarani mwo mwatani virero siro mwo susua timwa nyiro tiro, Né ni uaini vutaqaa ninani naqisi matenta né sini uaini tava siqisenta nénta mwaretanta sini uaini tava mwara ninani mataate, tiro. Mwitaa timwase mwiva niarani mwo mwatani vura.

2 Mwini uro mwauvaro uaini tava siqu enava nrinovaro mwiva nrai aira vainti mwo titero tiro, Re uro ni nraasoqaa naqisi mate mwaisuara tiranta uaini tava ninanivaqa siqi mataate, tuvaro

3 mwira aira vaintivano mwini vuvanta mwira

nraasoqaa naqisi mwate mwau vaintisua mwira aira vainti navaatavu senta saavuqaantai mwira nuqutuse mwatenta sia uaini tava siqi mwiraitinta, qaqi mwira titovaro uro nane vura.

⁴ Qaqi uro nane vuvaro nraaso gova nrai aira vainti mwo titovaro vuvanta mwira nraasoqaa naqisi mwate mwausua mwira aira vainti qiata resenta sauri irainara mwurama.

⁵ Mwitaa suvaro nraaso gova nrai aira vainti mwo titovaro vuvanta mwisua mwira rusenta. So mwitaa-maqi vinta sini mwira aira vainti titosua saavuqaantai nuqutusenta sini ruserama tina.

⁶ Mwira aira vaintinravu taiqa sovaro vainti nkuaiqa aasu mwaura. Mwi vaintiva nraaso qora mwaaquvano mwauvaro mwira gova nrai mwaaquara mwuntusa nuvaro mwau vaintiva mwauvaro mwira gova mwiravaqa naantiara esaara titero tiro, Mwisua ni maaqu takuenta niara mwira mwaaquve titanta mwira sugema mwatevarave, tiro.

⁷ Mwitaa timwase nrai mwaaqu titovaro mwini vuvanta mwira nraasoqaa naqisi mwate mwau vaintisua mwira mwaaqu takuenta nrai timwa mwi nrai timwa mwinta tinta, Mwira gova qutu viraro mwaa vaintiva nrai qora mwatavaqa mwitaa irainaravaqa mwaraarivama mwaiso. Mwaraiqaqe te mwira rusaararo mwiva mwarare siari irainarava

tirini aasu vasiarive, tinta.

⁸ Mwisua mwitaa timwase mwira mwaaqu navaatavuse ruse mwaatani mwaati mwira pisorave, tiro.

⁹ Sisasiva mwitaa timwase mwiva nraase qora mwata rie tiro, Mwisua mwitaa surara tiro, nraaso gova nrai mwaaqu rusorara ntataave sianarove? Nraaso gova nrine nrai nraasoqaa naqisi vaintisua ru taiqase mwonravuara tiro, Né ni nraasoqaa ninani naqisi mataate, tianarove.

¹⁰ Né siave Kotira vukuqi mwaa kuara saara nitanta riaavo? Mwi kuava mwitaama tiso:

Ori nraavu utitanta mwo orira

sia suqe orive timwase qaqira pisaa oriva

mwi oriva pusa oriqama viso.

¹¹ Kotiva mwi orira mwarase nroraqama sairara tinta, te Kotira aira takuetanta suqe airave turo, turave.

Kotira vukuqi mwitaama qumwaara torave. Né siave mwi kuara qumwaara tetantave qintutama riaavo? tiro.

¹² Sisasiva mwitaa tuvanta Iutaa nrora vaintivaravano qintutama riovaro Sisasiva uaini vutaqaa nraqisi mwato vaintisua titaroma mwiva mwisuaqaa nuase tuvanta mwisua Sisasira navaatavuse ko mwiare timwatenta nraase qoravano mwiraqi suntu nukaa nukasusua tiri irora sivo tinta

mwisua aatu sinta sia Sisasira navaatavu saraitinta, gaqira pisenta vurama...

15

Sisasiva Pairaativa mwaunani vitaqinta uro sora

1 Mwi qararaara toqaqi Kotira aira mwara mwatate mwau vaintisua mwisua nrora vaintivaravaqa, Iutaa nrora vaintivaravaqa, mwaara osara ti mwau vaintisuavaqa, esaa kaanasori vaintivaravaqa, mwisua suntu nukaama vinta mwaintanta mwisua tiare tu kuara suntu nukaama mware Sisasira seni sanaqaantai mwira rumpa mware Pairaativa kamaanira nrora vaintivano mwauraqi uro sora.

2 Uro sovaro Pairaativa Sisasira mwata riero tiro, Qutaave re Iutaa mwatanyaa ntaarunya vaintivano mwariaro? tuvaro Sisasiva tiro, Re tiarava ne mwaa mwivama siso, tiro.

3 Mwitaa tuvanta Kotira aira mwara mwate mwau vaintisua mwisua nrora vaintinravu mwo kua mwo kua saara Sisasira irora si mwauvaro

4 Pairaativa mwisua kua rietaro qava Sisasira mwata riero tiro, Re siave nyarivaqa tinarave? Mwisua vaaqara kua saara ri irora si mwariavo, tiro.

5 Mwitaa tuvaro Sisasiva qava kempusaqamase sia kua tiraitiro mwauvaro, Pairaativa vaaqara aato ti mwaura.

Naqu vaintisua Sisasira kuaaritarama mwatenta mwira nuqutura

16 Pairaativa nrai naqu vaintisua ntaquqi Sisasira pisovanta mwisua mwira vitaqi uro kamaanira nraavuqi se mwisua nyiari sena naqu vaintisua esaa sapara sinta suntu nukaama mwainta

17 Sisasirara mwoqanyaa kua tinta ntaarunya vainti vaaqa votaa sura rumpa mwataare tinta nraare vaaqa rumpa mwatenta mwiraqaantai quki sana mwarase qututumase ovaqa votaamase Sisasira qiataqaa gumwa tenta

18 munaqamase mwisua nyiari ntaqu vuriqaa mwatetanta muna kua timwa mwinta tinta, Iutaa mwatanyaa ntaarunya vaintio, re mwarirave? tinta.

19 Mwitaa timwase mwisua saavuqaantai Sisasira qiata nukavusenta mwiraqaa taara visise mwira vuqaa tori naquntanenta muna riariasitanta mwaura.

20 Mwitaamaqinta vitanta mwira nuqutu senta aaritara sinta taiqase mwiraqaantai mwisua nraare vaaqa rumpa mwatora avanuse Sisasira nrai tuavaaqa utu mwatenta mwira satariqaa niri rutenta siritarenta Sisasira vita mwarenta vurama.

Sisasira satariqaa niri rutenta siritora

21 Naqu vaintinravusua Sisasira satariqaa niri rutenta siritarenta sitanta mwira vitaqi mwatusa mwaaganani aarana vi mwauvaro vainti mwovano mwira utu Saimoniva mwintairo nrora mwatusani virero suvanta mwisua mwirara

kempusaqamase tinta, Sisasira satari re mwara qu mwarera uro mwataane, tuvaro Saimoniva mwira satari mwara qu mwarero uro mwatora. Saimoniva Sairini mwatanyaava mwiva Arekisantasua Rupusua mwitana qovama mwaura.

²² Mwisua Sisasira vitaqi uro qumina santa Korokotave tunani sora. Korokota mwaa kuaragintai tirenta, Qiata Mwusaari santave, tunani Sisasira uro se

²³ uaini nramai mwiraqi sunkavu irainara kuantase mwato nramaira mwira mwirenta suvaro Sisasiva sia nrora.

²⁴ Sia nrovanta mwisua mwira satariqaa nirigaantai rutenta mwira tuvaavaqa mwarase ntasua ntasua so mwarevarave timwase mwisua kaati ruanema setanta ori pisetanta Sisasira tuvaavaqa ntusamase mwarora.

²⁵ Toqaqi suarivano matama vauvanta Sisasira satariqaa rutora.

²⁶ Mwira satariqaa rutenta Sisasira qiatani kua mwo mwira ko timwa mwato kuara qumwaara ratenta satariqaa rutovaro mwi kuava mwitaama tiro, MWAA VAINTIVA IUTAA MWATANYAASUA NTAARUNYAA VAINTIVE, tiro. Mwi qumwaarava mwitaama vaura.

²⁷ Mwisua Sisasira satariqaa rutetanta Sisasiravaqa vainti taaramavaqa rutovanta mwitana muara mware mwausua mwauvanta mwisua vainti mwo Sisasira saqu tanaranani

niri rutenta vainti mwo Sisasira saqu saantotanani niri rutora.

²⁸ (Sisasiravaqa mwitanavaqa rutorara tiro, Kotira vukuqi kua mwo qumwaara tova mwiva govvara sura. Mwitaama tiro: Mwiva sia suqe si vaintisua vaqamase mwarianarove, tura.)

²⁹ Mwitaama rutovanta nraase qoravano vitare nritare sinta mwiri takuenta nyari vauru iqisenta Sisasira sia suqe kua timwa mwatenta tinta, Qike, re tira, Kotira nraavu mpairea senama taaramo enaqaa aira mwaretanama qava soqa taiqa saasarave, tianara mwo?

³⁰ So rena saisaqa siane. Rena satariqaantai miavi naane, tinta.

³¹ Mwisua mwitaa ti mwauvanta mwisua tune-sasenta Kotira aira mwara mwate mwausua mwisua nrora vaintivaravanovaqa, mwaara osara ti mwau vaintisuaavaqa, mwisua Sisasirara aaritarama mwate tinta, Mwiva mwo siasua nraasu saisaqa si mwaiva siama nrai so saisaqa sianarave.

³² Mwiva Kotiva titai vaintiva Mesaia vaintivanove mwaiso? Mwi vaintiva Isaraari mwatanaa ntaarunya vaintivanove mwaiso? Sage te mwaitanta takuaararo mwiva nrai satariqaantai miavi nero mwatani tukirere te mwirara qutaa tiare, tinta...

16

Sisasiva qutu vuraqintai

qava qaqi ntivura

¹ Sarareqaa Iutaa mwatanaa-
sua mwaara ena taiqovanta
Mariaava Makataaranyaa
nraasevanovaqa, mwira
kokova Iemisira nrovavaqa,
Saromevavaqa, mwi nraas-
esua ori aquse sugemase
mwunta vu irainarara
mwaqinta Sisasira mwa-
vanaqaa qumwatarenta
vura.

² Saante toqaqi suariano
mwirini nruvanta mwin-
ravirusua Sisasira qunama
toraqi virenta vura.

³ Aarani vitanta mwin-
ravirusua nrai mwata rie
nrai mwata rie sinta tinta,
Tenravu mwini uro naararo
ntavave ori nrora qen-
tana suvaito orira raaqu
timwataanarove? Mwi oriva
nrora orima vaiso, tinta.

⁴ Mwitaa timwase mwin-
ravirusua nrinenta takuovaro
ori qaqinani raaqu qaqini
sova vaura.

⁵ Orivano mwitaama
vauvanta takuenta mwin-
ravirusua oriqi mwerane
takuovaro vainti mwo
qaraasa vaintivano tasuqu
tuavaaqara ututo vaintiva
mwiraqi sini saantaaqi
mwataqaa mwaura. Mwiva
mwiraqi mwauvanta mwira
takuenta mwinravirusua aato
suvaro

⁶ mwiva tiro, Sia aatu siate.
Sisasira Nasaretinyaara
satariqaa rutaa vaintira
nenravu mwira mpuaasi
mwariavo? Mwiva sia
mwaaqi mwaiso. Mwiva
qaqima ntiviso. Nénravu
takuaate. Mwaini mwira
mwataanani siana mwaiso.

⁷ So mwaa kuara
mwaqinta uro mwira

nraaqiaravaravaqa, Pitaar-
avaqa, timwa nyiate.
Mwitaama timwa nyiate.
Mwiva naane ini ntuni
Kariri mwatanimu viso.
Nénravuvaqa mwini uro
vinta mwira takuevarave.
Ntaaru mwiva mwaitaro
mwirara ininravu timwa
nyura mate mwivama qo-
varama viso. Mwi kuara
timwa nyiate, tiro.

⁸ Mwiva mwitaa tuvanta
aatu sitantara tinta mwin-
ravirusua Sisasira qunama
toraqintai mwevane sa-
nenta aarani vitanta sia
mwosuavaqa timwa nyirait-
inta vura.

RUKI

7

*Tage nraase mwira
mwaacquara tura*

¹¹ ...Sisasiva mwo mwatusa mwira utu Neni mwatusani vuvanta mwira vaintivara-vanovaqa vaaqara nraase qoravanovaqa Sisasira vataqinta vuvaro

¹² Sisasiva mwi mwatusara gentaqaa uro takuovanta mwi mwatusaraqintai nraase qoravano qutu vu vaintira mwarenta mwira qunarenta timwa tenta nrurama.

Qutu vu vaintiva tage nraase mwira mwaacquvano mwauvanta vaaqara nraase qoravano mwi nraaseravaqa mwasenta nruvaro

¹³ Sisasiva mwi nraasera takuovaro mwira mwuntusa nruvaro Sisasiva mwi nraaserara mpo se tiro mwirara tiro, Sia nataane, tiro.

¹⁴ Sisasiva mwitaa tiate uro qinkera tumwarovanta vaintinravuvano qinkera mwira mwarosua mwiraqaa mwataate mwauvaro Sisasiva tiro,

araasa vaintio, ne riana qaqi nti vuane tuko, tiro.

¹⁵ Tuvoro qutu vu vaintiva ntiviro quturaqintai ntiviro kuavaqa tuvaro Sisasiva mwi vaintira nrai nrora mwurama.

¹⁶ Sisasiva mwitaa suvanta vainti nraase qora esaa nroraqamase aatu itovanta Kotira utu tuaare renta tinta, Mpo paropeti vainti nroravano tiri vutaqaa

qovarama viso. Te Kotira nraaqiara suraro mwiva sia tiri pisaivave, tinta. Mwisua mwitaa tuvaro Sisasiva aira mwaro mwasaasava esaa Iutaa mwaatanivaqa Iutaa mwata mwataqa vau mwatusaniaravaqa viro mwi kuava vitaro nritaro suvanta esaa mwi kuara riorama.

12

*Kotira aatu aasu aatu
sinta mwariate turama*

⁴ Ni namwunaao, ini mwavana aasu rusesua sia mwisua aatu aatu siate. Mwisua ini rusenta ini mwaranavaqa sia so rusevarave.

⁵ Né ntara aatuve sivara siavo? Sage ne ini timwa nyiase. Né Kotira aatu aatu siate. Mwiva kempusaqa siva mwaitaro mwiva vainti mwo ruse mwiraqaantai so mwi vaintira qutu visua vuanani untu pisaisaro mwaiso. Eo, ne iniara tina, Né Kotira aatu aatu tinta mwariate tuko, tiro. Sisasiva mwi kuara turama.

*Vaaqara irainara mwatato
vaintirara turama*

¹⁵ ...Sisasiva esaa vainti nraase qora timwa nyiro tiro, Né surauri mwariate. Né vaaqara irainarave vaaqara monove mwarenta mwirara nroraqamase nau riaqi vivo. Né vaaqara irainara mwatate so mwaiqi vuaraarave tivo. Vaaqara irainaravano sia ini saisqa siranta né sugemase mwaiqi vivarave, tiro.

¹⁶ Sisasiva mwitaa timwate mwiva mwo kuaqaa nuase

timwa nyiro tiro, Vainti mwovano vaaqara irainara mwatova sarasaapa mwo utuse mwiraqaantai vaaqara sarasaapa mwase

17 nrai timwase rie tiro, Ne ntaa nraavuraqive mwaa sarasaapara mwataasarave? Esaa ni nraavuqi sarasaapavano suaiqa siso, tiro tuvo.

18 Mwitaa timwate mwiva gava tiro, Sage ne esaa nraavu nuquraasena gava nrora nraavu vaaqara nraavu soqasena mwiraqi sarasaapavaqa mwitaa si irainararavaqa mwataase.

19 Ne mwi airara taiqa sena mwitaa tiase, Ne suqema mwauko. Vaaqara sarasaapavaqa vaaqara irainaravaqa vaisana ne vaaqara isi qaqi mwaiqi vina mwaa sarasaaparavaqa nramaivaqa nramwaqi vina suqemase mwariasarave tiase, tiro.

20 Mwi vaintiva mwitaa tuvaro Kotiva mwira timwa mwiro tiro, Sia ri vu aato vaisarave. Mate enaqi re qutu vinarave. Re qutu viraro rena tutaase tiana irainarara mwovano mwi irainarara mwaraanarove turave, tiro.

21 Sisasiva nraase gora mwitaa timwa nyiro mwi kuara taiqase mwiva mwisuara tiro, Vaintivano soqaara aasu nau riaqi viro esaa soqaa vaaqara mwatataiva mwairaro Kotiva mwi vaintirara tiro, Ri soqaa qumina irainarave. Ne takuaukara re mwaaqu vainti mwariaro. Re qaqi qutu vinarave tianarove,

tiro. Sisasiva mwi kuara mwitaa turama.

15

Raumpirima vu vaintirara
Sisasiva mwaa kuara timwa te tiro:

11 Nraaru vainti mwovano gora nraaqiara taarama mwatatova mwauvaro

12 naantiaraava mwaitaro nrai qorara tiro, Naantiara re ni miase tina irainarara mate vaa mi-ane, tiro. Mwitaa tuvaro mwira qova nrai mwato irainarara nuqaaqamase nrai nraaqiaratana mwora mwiro mwora mwiro suvaro

13 mwira mwaaqu naantiaraava pataqaa mwaitaro mwira qova nrai mwu irainarara mwosua nyiro ori mwarero untu niarani mwo mwatani mwariase tiro vura.

Mwiva niarani mwo mwatani viro mwini mwaitaro mwiva sia suqe vaintinravuvaqa mwariqiro viro

14 nrai ori uro taiqa sero. Mwira orivano taiqa vuvaro mwauvaro mwi mwatarani sia saravaqa vaunani nrora qaaranovaro

15 mwiva mwaaqu vainti mwaitaro mwi mwatanasua mwo vaintiqaa aira mwarorama. Mwiva mwo vaintiqaa aira mware mwauvaro mwirara uro quara sara nyiane tuvaro

16 mwiva quara sara nyiro tiro, Mpo, nevaqa quara sara viti nyura nraataarave tuvaro mwira sara mwiari vaintiva sia mwauvaro

17 nraataa suvaro mwi vaintiva mwariro aato tusero nau riase tiro, Ni

nkora saiqa vaintivaravano vaaqara sarasaapa nre mwariavana ne mwaanto mwaitana sara nraataa sisana mwauko.

¹⁸ Sage ne nena nkova sinani nanena vuase. Ne uro nanena mwirara mwitaa tiase. Ni nko, ne Kotira vuqaavaqa ri vuqaavaqa qaqiraqa si airara mwarauko.

¹⁹ Ne mwitaa sinarara tina, ne sia so ri nraaqiara suqeva mwariasarave, Ne ri saiqa vainti aasu mwariasarave. Ne uro nanena ni nkora mwitaa tia mwiase, tuvo.

²⁰ Mwi vaintiva mwitaa tiasero mwiva ntiviro nrai qova sunani nrurama.

Mwiva mwini aarani viro mwira qora nraavu mwataqa nruvaro mwira qova mwira mwutu takue mwiva mwirara riariamase sanero uro mwira mwaaku navaatavuse mwira suvuqamase mwauvaro mwira mwaakuqvano tiro,

²¹ Ni nko, ne Kotira vuqaavaqa ri vuqaavaqa qaqiraqa si airara mwarauko. Ne mwitaa sukavara tina, ne sia so ri nraaqiara suqeva mwariasarave, tuvo.

²² Mwitaa tuvaro mwira qova nrai aira mwaro vaitirara timwa nyiro tiro, Né uro tuavaaqa suqera aasu mwaqinta mwiri mwira mwiase. Saantavavaqa iraravaqa mwasenta sumwataate.

²³ Purumakau nraativaqa rusenta suntaate. Mate mwaasua mwirara riariama saare.

²⁴ Ni maaquvano qutu viso tukaro qaqi nrinaiso. Ni

nraaqiaravano raumpirima viso tukaro qaqi qovarama viso, tuvo. Mwira qova mwitaama timwase riariamase sarasaapa mwase mwisua mwira vaasua utunurama.

²⁵ Mwisua mwira vaasua uti mwauvaro mwira vasaava saiqaqintai nrinero riovanta

²⁶ isi ti mwauvaro riero mwiva nrai qora aira vainti mwo mwira riovaro mwiva mwitaa tiro,

²⁷ Ri qatavano mwevantai nrinaisaro ri qova mwirara riariamase purumakau nraati rusero sunta mwataiso. Mwiva ri qata suqemase vitase mwitaa riariamase mwaiso, tuvo.

²⁸ Mwitaa tuvaro mwira vasaava mwauvaro rara itovaro iqiru tusero sia nraavuqi virero mwaatani mwauvaro mwira qova mweva nero mwira sapara suvaro mwira mwaakuqvano mwitaa tiro,

²⁹ Ne vaaqara isi ri aira mwarenta mwaitana sia ne mwo enavaqa ri kua anuauko. Ne nena tontivaravaqa riariama saare tukara re sia memeraa nraati mwonku nuqutu sera ni miaro.

³⁰ Mwaava ri mwaakuqvano nraaserara nuaararo mwaitaro mwiva re mwiana irainarara mwarero untu taiqase untu nane nrisararama re mwirara purumakau nraati suqera qumina mwirara nuqutu sera mwiaro, tuvo.

³¹ Mwitaa tuvaro mwira qova qao tiro, Ni maaquo, re

nivaqa mwariaravave. Ne mwu irainarara tentatana mwataunarave.

³² Ri qatavano qutu viso tukaroma qaqi nrinaiso. Mwiva raumpirima viso tukaroma qaqi qovarama viso. Mate te mwirara riariamase mwariare, turama. Sisasiva mwi kuara turama.

16

Sisasiva Rasarusirara tu kuara

¹⁹ Sisasiva mwitaa timwa sero mwiva mwo kua nraase gora ntu nusua timwa nyiro tiro, Vainti mwovano vaaqara irainara mwatatova suqe tuavaaqa nukutova mwo nrau mwo nrau suqe su sarara aasu nretaro mwauvo.

²⁰ Mwi vaintiva mwi sarara aasu nretaro mwauvaro vainti mwovano mwira utu Rasarusiva mwauvanta mwosua mwi vaintira videnta uro vaaqara irainara mwato vaintira qentaqaa i sovaro mwiva mwinto mwauvo. Mwi vaintiva sia irainaravaqa mwato vaintiva mwaaqu vaintivano mwauvaro nrumwaaravano esaa mwira mwavanamaata vauvaro

²¹ mwi vaintiva mwaitaro vaaqara irainara mwato vaintiva sara nretaro viti piso sarara mwi sarara aasu nrarero mwauvo. Sia irainara mwato vaintiva mwinto mwitaa mwauvanta vairi mwonravuvano vitare nritare sitanta mwira nrumwaara mposu nrorama.

²² Sia vaaqara irainara mwato vaintiva qutu vuvanta naavunyaasua mwira

vita mwarenta uro Avarahaamuva nrai saivaqava mwaunani i senta. Mwira uro i sovaro mwinto mwauvaro

²³ vaaqara irainara mwato vaintiva mwivavaqa qutu vuvanta mwira mwataqi qunama tovaro mwiva qutu vusua mwaaqani mwaitaro qara nuase mwauvo. Mwitaa mwaitaro mwutuni takuovaro Rasarusiva mwinto Avarahaamuravaqa mwaitaro sugema mwauvo.

²⁴ Mwinto mwitaa mwauvaro mwiva Avarahaamurara saparamase tiro, Avarahaamuo, tiri qo, niara mpo timwa mataane. Re Rasarusira vusi tiraro mwiva uro nrai saqu nramaiqi naasero untu ni maaqiriqaa mwatairaro ni maaqirivano sumpama vuarive. Ne nrora tia itairaqi mwarinama qara nina mwauko, tuvo.

²⁵ Mwitaa tuvaro Avarahaamuva qao tiro, Ni mpaio, re riaane. Re nraaru qaqi mwau enara suqe irainara mwate mwauro Rasarusiva sia suqe irainara aasu mwatovave. Mate mwiva mwaanto mwaitaro sugema mwaisara re mwinto mwaitara qara nira mwariaro.

²⁶ Re qava rie mwaige mwo kua ri timwa mwiase. Re mwariaranta te mwauraro qina nroravano vutana vaiso. Mwaitai vuaso mwintai nriaso tiro Kotiva qina nrora mwataiso, tuvo.

²⁷ Avarahaamuva mwitaa tuvaro mwi vaintiva tiro, Mpo tiri qo, re Rasarusira vusi tiraro mwiva ni nkora nraavuqi uro mwaitaro

28 ni nkata mpasaa nkuaanania saquru timwa nyiarive. Mwisuavaqa mwaini ita virani nrivo, tuvo.

29 Mwitaa tuvaro Avarahaamuva qao tiro, Mosesivavaqa paropeti vaintivaravaqa gumwaarara to kuava vaiso. Mwişua mwi kuara so rievareve siavo, tuvo.

30 Mwitaa tuvaro qaqi mwau enara vaaqara irainara mwato vaintiva tiro, Siave, tiri qo, Avarahaamuo, qutu vuari vaintiva uro nane timwa nyisanta mwisua mwira kua rietanta qaqiraqa si airara pisevarave siavo, tuvo.

31 Mwitaa tuvaro Avarahaamuva qao tiro, Mwisua Mosesira kuavaqa paropeti vaintivara kuavaqa sia rientente, qutu vuari vaintiva uro nane tiari kuaravaqa mwisua sia so rievareve siavo turave turama. Sisasiva mwi kuara turama.

22

Sisasira navaatavu sora

47 Sisasiva mwini mwaitaro kua qaqi ti mwauvanta vaaqara vaintivano nrinora. Sisasira nraaqiara 12 nravuqintai Sutaasiva vaaqara vainti ntita mware mwiva naane mwisua ntuni nrinoro Sisasiva mwaunani nrinero uro Sisasira mota nare uti mwauvaro

48 Sisasiva tiro, Sutaasio, re ni mota sera ni mwataqi mwatatai nraaqiarara nramwutaa ntuqaave ni govarama senarave? tiro.

49 Sisasiva mwitaa tuvanta mwira nraaqiaravara

mwira vaqamase mwausua takuovanta mwisua Sisasira navaatavu sarenta uti mwauvanta mwinravusua Sisasirara tinta, Nrora vaintio, tenravu paipaqontai mwisua tuqu saanarave? tinta.

50 Sisasira nraaqiaravaranano mwitaa tuvaro mwinravusuaqintai mwovano Kotira aira mwara mwate mwau vaintisua mwisua vunyaa vainti aira vainti mwo tuquise mwira aato tuqu sovoro untu nuvaro Sisasiva sove tiro

51 timwase mwi vaintira aatoqaa nrari saqu mwatovaro mwira aatovano tavana vura.

52 Kotira aira mwara mwate mwau vaintisua mwisua nroranravuvanovaqa, Kotira nraavuqaa naqisi mwau kiripuvanovaqa, nrora vainti mwonravuvanovaqa, mwisua Sisasira navaatavu sare nrusuara Sisasiva tiro, Né kamaanira vaqamase naquari vaintira votamase navaatavu sarentave né paipavaqa saavuvaqa mware nriavo?

53 Ne ini vaqamasena mwo nraru mwo nraru Kotira nraavuqi mwaiqina vi mwaukanta né sia ni navaatavu saarave. So mate mwaa enava ini enama vaiso. Mate rupisiqi mwariari irainava kempusaqama sianarove, tiro.

23

Sini tosani ruto vaintiva kua tura

39 Kamaanira kua anuo vaintiva mwovano sini tosani rutova mwivavaqa Sisasira sia

suge kua timwa mwi tiro, Qutaave re Mesaia vaintivano mwariaro? Re renavaqa tiritanavaqa saisaqa siane, tiro.

⁴⁰ Mwitaa tuvaro kamaanira kua anuo vaintiva mwovano qao tiro, Re siave Kotira aatu siaro? Mwisua tiritana votaamase mwiravaqa rutaavo.

⁴¹ Mwisua tiritana so rutaavo. Mwisua tiritana sia suqe aira saara tiritana rutaavo. Mwi vaintiva sia qaqiraqa si airara mwaraiave, tiro.

⁴² Mwitaa tiase mwiva Sisasirara tiro, Sisasio, ri nroraqama saari enaraqaa re niaravaqa riaane, tiro.

⁴³ Mwitaa tuvaro Sisasiva tiro, Ne ri timwa mwiarira riaane. Mate re nivaqamase suqe mwatusani mwarinarave, tiro.

Sisasiva qutu vura

⁴⁴ Mwitaa tuvaro suarivano mamatama nruvaro mwiraqaantai rupisima vuvaro sia suarivano itovaro rupisi aasu rutovaro suari tukiviro 3 kirokuqaa suvaro qava ataama vura.

⁴⁵ Ierusaremi mwatusani Kotira nraavuqi tausa votaama vauraqi nrora vaqa siritova vutaqaa nrai nuqe vuvaro

⁴⁶ Sisasiva satariqaa mwaitaro nroraqamase oi aai tiase, tiro, Ni nko, ni mwarana mwarane, tiro. Mwitaa tiase Sisasiva qutu viro.

⁴⁷ Sisasiva qutu vuvaro naqu vaintisua qiata vaintivano Sisasiva mwitaa sura takuero Kotira utu tuaarere

tiro, Qutaama mwaa vaintiva suqema nrue mwai vaintivave, tiro.

⁴⁸ Mwitaa tuvanta mwo susua mwi irainarava qovara sura takuarenta suntu nukaama vusua mwisua mwaitanta takuama senta mwiraqaantai mwisua nyari mwaaqani nyari mwaaqani nanenta vitanta mwuntusa sia suqe suvanta nyari mwuntusa nuqutuse vura.

⁴⁹ Mwisua vuvanta Sisasira vataqi nrue mwau nraase qorasuavaqa, nraase mwonravu Kariri mwatantai Sisasira vataqi nrue mwau suavaqa, mwisua niarani mwaitanta mwi irainarava qovara sura takuora.

24

Emeasi mwatusaniara vu vaintitanasuara tura

¹³ Mwi enaraqaa Sisasira nraaqiara taaratanavano mwo mwatusa Emeasi mwatusani virenta vura. (Taputantai voqaama Veqaurani voqaama mwira votaama Ierusaremi vauvaro Emeasi mwatusa vaura.)

¹⁴ Mwitana aarani vitanta Sisasira ruso kuara timwaqi vinta.

¹⁵ Mwitana timwaqi vuvaro Sisasiva nrai nrinero mwitana vaqamase uro vuvanta

¹⁶ mwitana Sisasira takuenta sia mwira qintutama takuaraitinta, mwo vaintivanove tuvaro

¹⁷ Sisasiva mwitanara tiro, Netana aarani nritantama nara kuave nrai timwa mwi nrai timwa mwi vi mwariavo? tiro.

Mwitaa tuvanta mwitana uro mwiraqaa ntivinta mwitana mwuntusavano sia suqe suvanta mwaura.

18 Mwovano Kiropaa-siva Sisasira mwata rie tiro, Mwaa enara vaaqara vaintinravuvano mwiri Ierusaremini mwariavara re nkuainkuvanove nanau govarama vi kuara siave riaaro? tiro.

19 Mwitaa tuvaro Sisasiva, Nara kuave? tuvanta mwitana tinta, Sisasira Nasaretinyaara kuave. Mwi vaintiva paropeti vaintivano mwaitaro Kotira vuqaavaqa nraase qora ntuqaavaqa nrora aira mwaretanta suqe kua aasu tirave.

20 Mwiva mwitaa si mwarisanta Kotira aira mwara mwate mwaria vaintisua mwisua nrora vaintivaravanovaqa, tiriqaa naqisi mwariasuavaqa, mwisua kamaanira mwira mwiavaro mwiva mwira rusaate tisanta mwira niriqontai satariqaa rutaarave.

21 Te ntaaru mwi vaintirara Kotira mwira titaisaro mwiva mwo mwatanaasua aatarase tiri Isaraari mwatanaasuaqaa naqisiarivave tunarave. Kua mwovagama vaiso. Mwira rusaavaro mate taaramo ena nritaraiso.

22 Mate tetana nraasenravuvano tia kuara rienta isarama vuro. Mwinravusua ota toqaqi mwira qunama taaraq i uro nenta sia mwira mwavana takuaavo.

23 Mwi nraavusua uro nanenta mwiri tiri timwa timwi mwitaa tinta, Naavunyaasua tirinravuara mwiva qaqima mwaiso, tiavo,

tiarave.

24 Nraasenravuvano mwitaa tiavanta tirinravuqintai mwo vaintinravuvano mwira qunama taaraq i uro vi uro takuaavaro nraasenravuvano tia kuava mwivauma vaisanta mwinravusuavaqa mwira mwavana sia takuaarave, tinta.

25 Mwitana mwitaa tuvaro Sisasiva mwitana timwa nyi tiro, Siave initana vu aato vaiso? Ntaaru paropeti vaintivaravano timwato kuara nétana mwi kuara qutaave tiataara vaisanta nétana qasomase mwi kuara rie mwariavo.

26 Nétana siave riaavaro Kotiva titaari vaintiva mesaia vaintivano itavi irainarara mwaraq i viro mwiraqaantai nroraqamavi kempusa vaintivano mwari-anarove, tiro.

27 Mwitaa timwase Sisasiva Mesaia vaintiara Kotira vukuqi qara qumwaara rato kuara mwitana timwa nyirero tosarero Mosesira vukuqintai timwa nyiqiro viro paropetivara vukuqintai timwa nyiqiro vura.

28 Mwitaa ti mwauvaro mwitana virenta su mwatusava mwataqaa vauvaro Sisasiva aarana qaqi virero votaama uti mwauvanta mwitana qao tinta,

29 Mate ena sianarove. Piserira tiritanavaqa vaitaane, tuvaro Sisasiva mwitanavaqa mwairero nraavuqi vura.

30 Sisasiva nraavu mwiraqi mwaitaro sara taintaqaa mwitana vaqamase mwataqaa mwai Kotirara suqeve timwase mpereti

sara uveqase ntusamase nyuvanta mwitana vu aato qintutama vuvanta qintutama rienta

³¹ mwitana mwira qintutamase takuovaro Sisasiva mwitana ntuqaantai qumpau vura.

³² Sisasiva qumpau vuvanta mwitana nrai timwa mwi nrai timwa mwi tinta, Mpo, mwiva aarana nritaro Kotira vukuqintai kua tiritana timwa timwi mwaisaro qutaama tiritana mwuntusaqintai suqe siso, tinta.

³³ Mwitaa timwase mwitana vaavaama ntivinta mwiri nane Ierusaremi uro Sisasira nraaqiara 11 nravu mpuaamase takuovanta mwinravusua mwo vaintinravuvaqa suntu nukaama mwainta tinta,

³⁴ Nroravano qutaama gava qaqi ntiviso. Saimoniva mwivama mwira takuaivo tuvanta

³⁵ mwitanavaqa aarani nruenta takuorara mwisua timwa nyi tinta, Mwiva mpereti sara uveqa saisanta mwiraqaantai tetana nrora vainti qintutama takuaunarave, tinta.

Sisasiva nrai nraaqiara ntuqaa qovarama vura

³⁶ Mwitana kua mwisua timwa nyi mwauvaro vaavaama nroravano mwivama qovarama viro mwisua aqani ntivi tiro, Ini mwuntusavano qisaagama vasiarive, tiro.

³⁷ Mwitaa tuvanta mwisua nroragamase aatu si tinta, Vaanavano qovarama viso,

tuvaro Sisasiva mwisuara tiro,

³⁸ Né narare aatu si mwariavo? Né nararave niara taara aato nauri rie mwariavo?

³⁹ Né ni iqu saqu takuaate. Ne mwivama suko. Sia vaanavano ni votaamase mwativaqa mwusaarivaqa vaiso, tiro.

⁴⁰ Mwitaa timwase mwiva nrai iquvaqa saquvaqa tia nyuvanta

⁴¹ mwisua mwoqamase riaria sinta saqu nunkinkiraarate tinta, Sia mwirara qutaave tiare, tuvaro Sisasiva mwisua mwata rie tiro, Sara nraariva vairove? tuvanta

⁴² tavusa suntatora pataqa mwira mwuvaro

⁴³ Sisasiva mwisua ntuqaa mwaitaro mwarase nrora.

⁴⁴ Sisasiva tavusa nramwase mwisua timwa nyi tiro, Ntaaru ne inivaqa mwaitana ne mwaa kuara ini timwa nyurave. Niara ntaaru Mosesiva vukuqi qumwaara rato kuarave, paropeti vaintivaravano qumwaara rato kuarave, Saami vukuqi qumwaara rato kuarave, ne ini timwa nyitana mwi kuava mwivauma vasianarove, turave, tiro.

⁴⁵ Mwitaa timwase mwisua Kotira vukuqi qumwaara rato kuara qintutamase riaate tiro Sisasiva mwi kuara mwi kuara mwisua timwa nyi tiro,

⁴⁶ Mwaa kuara qumwaara ratorave, Mesaia vaintiara mwiva ita vuari irainara mwaqi uro gutu viro

taaramo ena mwari qava
qaqi ntivuanarove.

⁴⁷ Mwiraqaantai né ni
airara ni utuara rietan-
tama nraase qora timwa
nyiqi vitanta sia suqe si
aarara pisaivaro Kotiva
né sia suqe airara mware
kuara nrunka nyataanarove,
tiate. Mwi kuara timwa
nyiqi vitanta Ierusaremini
naane mwi kuara timwa
nyiqi vinta mwiraqaantai
mwo mwatanaasua mwo
mwatanaasua timwa nyiqi
vuate.

⁴⁸ Nénravu nénta ntugaan-
tai mwi airara mwi
irainarara takuaarave.

⁴⁹ Ni nkova nrai saqu
iqiqaa mwatero nena ini
nyirerave tiarinara nevano
mwira titaariro tukuarive,
Né mwaa mwatusaraqi
mwaiqi vivaro naavun-
tai mwiva tukiro iniqaa
mwaitaroma ini kempusa
nyianarove, tiro.

*Sisasiva naavuni vita
mwarora*

⁵⁰ Sisasiva mwithaa timwase
mwiva mwisua ntita mware
Ierusaremi mwatusa mwini
se Vetaani mwatusani uro
ne nrai saqutana tuaarerase
mwisua suqema nyate.

⁵¹ Sisasiva mwisua suqema
nyate mwaitaro mwiva
mwisua mwini sovaro
mwira naavuni vita
mwarora.

⁵² Sisasiva naavuni vu-
vanta mwira nraaqiaravara
mwini so vaintivarasua
suqe suvanta mwiri nane
Ierusaremini vinta uro
mwini mwaitanta Kotira
nraavuqi uro Kotira utu
tuaareraqinta vi mwaura.

IONI

3

Nikotimasiva Sisasira uro takuora

¹ Parasi vainti mwovano mwauvaro mwira utu Nikotimasira. Nikotimasiva Iutaa mwatanaasua ntarunyaa vainti mwaurea.

² Mwiva mwariro enaqi uro Sisasira takuero tiro, Mwaara ti mwariara vaintio, te takuauraro Kotiva ri titaisarara tira, re mwaara kua ti mwariarava nrira siaro. Sia Kotiva ri saisaga sitirina, re siana nrora aira mwararatirinao, tiro.

³ Mwiva mwitaa tuvaro Sisasiva mwira timwa mwiro tiro, Ne qutaa kua tiarira riaane. Vainti nrora tuaiva mwairaro mwira sia qavavaqa mwatatairere, mwi vaintiva siana Kotiva naqisiari mwatusara so takuaanarove, tiro.

⁴ Tuvaro Nikotimasiva qao tiro, Ntataa sirarove nrora tuai vaintira qava mwatataanarove? Mwiva qava nrai nrora visosaqi viqetairarove mwira nrova mwira qava mwatataanarove? tiro.

⁵ Tuvaro Sisasiva tiro, Ne qutaa tuko. Nramaiqi mwataariva mwairaro sia Kotira Mwaranavano mwira qava mwatatairaro mwiva sia Kotiva naqisi mwatusarani vuanarove.

⁶ Mwavana mwataava nrai mwavana mwataara aasu mwatatairave. Mwaranavano mwarana aasu mwatatairave, tiro. Ini qava mwatataari kuarara ne ri

timwa mwukara re mwi kuarara isaramave vuaro? Sia mwitaa siane. Ne mwo kuaqaa nuase ri timwa mwirenave. Saaravano titaro mwini mwini vuataa sisaro viso.

⁸ Saaravano tuqi visara re sia mwira takuaraitira, re mwira quka aasu rianarave. Re saaravano nriari osararave mwiva vuari osararave sia qintutama riaaro. So Kotira Mwaranavano mwatatai osarava mwira votaama vaiso, tiro.

⁹ Sisasiva mwitaa tuvaro Nikotimasiva tiro, Ntataama serove mwitaa sianarove? tuvaro

¹⁰ Sisasiva tiro, Re Isaraari mwatanaasua mwaara kua timwa nyi mwariarave mwaitarove mwi kuara sia qintutama riaaro?

¹¹ Ne qutaa tuko. Te qintutama riauna kuara ini timwa nyi mwauko. Mwitaa suravanta né sia tiri kua qintutama riaavo.

¹² Ne mwatanyaa irainara ini timwa nyukanta né mwirara sia qutaa kuave tiavo. Né mwitaa tiavana ne naavunyaa irainara ini timwa nyiarinta, né ntataamase mwi kuara so qintutama rievareve?

¹³ Sia vainti mwovano naavuni Kotiva mwainani virave. Ne aasuma mwintai tukuko. Ni mwataqaa mwataaiva ne nraaru naavuni mwarivarave.

¹⁴ Nraaru ini saivaqava Mosesiva gumina mwatani mwaitaro kuanira mwarana oriqaantai utuse mwira satari ratoraqaa tuaare rasorave. (Nraase qoravano

mwira takue sia qutu vu-
ate tiro, Mosesiva mwitaa
surave.) So ne mwataqaa
mwatatai nraaqiarava
ne mwariarinta nraaru
Mosesiva kuanira mwarana
utuse mwatonemase nivaqa
satariqaa tuaare rasaivanta

¹⁵ nraase qoravano niara
qutaa mwivave tisua sia
qutu vinta taiqa viraitinta,
mwisua esaa ena esaa ena
qaqi mwariqi vivarave, tiro.
Sisasiva mwitaa turama.

¹⁶ Kotiva mwataqi
mwariasuara mwoqamase
mwuntusa nisarora tiro,
mwiva nrai mwaaqu
nkuaiqa mwatataira tiri
tivira. Mwitaa sirara tinta,
nraase qoravano mwira
mwaaquara qutaave tisua
sia qutu vinta taiqa virait-
inta, mwisua esaa ena esaa
ena qaqi mwariqi vivara.

¹⁷ Kotiva nrai mwaaqu
titovaro mwiva sia nraase
qoraqaa kua mwatarero
tukiso. Nraase qoravano
sugema mwariate tiro,
mwiva tukura.

¹⁸ Mwovano mwira
mwaaquara qutaa mwivave
ti mwarirava mwivama sia
kua mwaraanaro. Mwovano
mwirara sia mwivave ti
mwarirava mwivama nrora
kua mwaraanaro. Mate
mwaa enara Kotiva ko
timwase mwi vaintira qorir-
ima saira. Mwi vaintiva
Kotira mwaaqu nkuaiqa
mwatatairara sia qutaa
mwivave tira saara Kotiva
mwira qoririma saira.

¹⁹ Mwaa irainarara saara
kua vasianaro. Tomwavano
mwataqi tukuvanta nraase
qoravano sia mwira riaria

siraitinta, mwisua rupisi sir-
ara riaria sinta mwariara.

²⁰ Sia suqe sia vain-
tisua mwovano mwovano
nramwutaaga sitanta sia
mwi tomwara riaria sirait-
inta, mwisua sia tomwavano
mwainani vuara. Tomwa-
vano tiri sia suqe aira ataa
timwataaso tinta sia tomwa-
vano mwainani vuara.

²¹ Mwisua mwitaa siavaro
qutaa aira mware vari
vaintiva sia aatu siraitiro,
tomwavano mwainani
vira. Mwiva visaro tomwa-
vano mwira aira ataama
mwataisanta nraase qo-
ravano takuaavaro mwi
vaintiva Kotira kua rietaro
Kotira aira mware mwaira.

9

*Sisasiva vu qimpo vaintira
vu mpaia sora*

1 Sisasiva vitaro takuovaro
vainti mwovano nrai nrora
visosaqintai vu qimpa vuva
mwauvanta

2 Sisasira vaintivaravano
Sisasira mwata rienta tinta,
Mwaara kua tiara vain-
tio, ntavave qaqiraqa si
irainarara mwasaisarove
mwaa vaintira vu nrai nrora
visosaqintai vu qimpa viva
mwaiso? Nraive siso mwira
nrosua qosuave qaqiraqa
si irainarara utu saavarove
mwira vuvano qimpa viso,
tinta tuvo.

3 Sisasira vaintivaravano
mwitaa tuvaro Sisasiva qao
tiro, Sia nrai qaqiraqa si
irainarara mwaraira saara
mwira vu qimpa viso.
Siama mwira nrosua qosua
qaqiraqa si irainarara utu
saavaro mwira vu qimpa
viso. Né mwi vaintiraqi

Kotira kempusaqama aira takuaate tiro, mwira vuvano qimpa viso. Kotiva ni nti mataisana ne tukukavave.

⁴ Te Kotira aira ataa siarinto mwaraare. Ena siraro sia mwo vaintivano aira so mwaraanarove.

⁵ Ne mwataqe mwaitana tomwavano itainema sena ne itamaqina vuariro mwataqi mwaisua so takuevarave, tiro tuvo.

⁶ Sisasisiva mwitaa timwa sero mwataqaa taara visise taaraqontai soraqamase mwiti vainti vuqaa naatauruse mwirara tiro,

⁷ Re Siromi nramaiqi untu rena vuri siqama saane, tiro. Sisasisiva mwitaa tuvaro mwi vaintiva Sisasisiva tunema untu nrai vuri siqama sovaro mwira vuvano mpaيرا vuvano mwi vaintiva mwintai untu nane so takuamaqi nrurama.

⁸ Mwiva so takuamaqi nri mwauvanta mwira nraavu mwataqa mwausua takuovaro aara tosani mwaitaro pata irainara nivaqa miate ti mwau vaintiva qaqi nruvanta mwisua mwira takuenta tinta, Nta vaintivave nriso? Aara tosani mwaitaro pata irainara nivaqa miate ti mwau vaintivave nriso? tinta.

⁹ Mwisua mwitaa tuvanta mwonravuvano tinta, So mwi vaintiva mwivave, tuvanta mwonravuvano qao tinta, Mwovanove. Mwira vuri votaa siva nriso, tuvaro mwi vaintiva nrine tiro, Ne mwaa mwivama suko, tiro tuvo.

¹⁰ Mwi vaintiva mwitaa tuvanta mwisua mwira mwata

rienta tinta, Ntataama saiarove ri vuvano mpaيرا viso? tinta.

¹¹ Mwisua mwitaa tuvaro mwiva timwa nyiro tiro, Vainti mwovano mwira mwutu Sisasisiva mwiva taara visise soraqamase ni mpuqaa naatauruse niara tiro, Siromi nramaiqi untu rena vuri siqama saane, tisana ne untu siqama saukaro ni mpuvano mpaira visana ne so takuamaqina nruko, tiro.

¹² Mwiva mwitaa tuvanta mwisua mwira qava rienta tinta, Mwi vaintiva ntaini visare nriaro? tinta. Mwisua mwitaa tuvaro mwiva tiro, Nrai ntainive vivaaso? Ne siavaqa takuauko, tiro.

¹³ Mwiva mwitaa tuvanta mwisua nraaru vu qimpo vaintira vita mwarenta uro Parasi vaintivaravano mwaunani vurama.

¹⁴ Sisasisiva mwaara kua tu enaraqaa soraqamase mwi vaintira vu mpaira sorama.

¹⁵ Mwisua Parasi vaintivaravano sunani vitaqi uro sovanta Parasi vaintivaravano mwi vaintira mwata rienta tinta, Ntataama saiarove ri vuvano mpaira viso? tuvaro mwi vaintiva tiro, Mwiva soraqamase ni mpuqaa naatauru mataisana ne untu nena mpuri siqama saukaro ni mpuvano mpaira visana ne so takuauko, tiro.

¹⁶ Mwiva mwitaa tuvanta Parasi vainti mwonravuvano tinta, Mwi airara mwaraiiva mwaara enaqaa mwitaa siso. Mwiva mwaara enaqaa sia mwitaa siataara

vasisaro mwiva kua qaan-uase mwitaa siso. Mwitaa sisorara tiro, mwi vaintiva sia Kotiva sinani tukivave, tinta. Tuvanta Parasi vainti mwonravuvano qao tinta, Ntataama serove qaqira vaintivano mwi airara nrora mwarai airara so mwaraa-narove siso? tinta. Mwitaa timwa senta mwonravuvano mwo kua tuvanta mwonravuvano mwo kua tinta.

17 Parasi vaintivaravano qava mwira mwata rienta tinta, Mwiva ni mpu mpaيرا sairave tianarave. Mwi vaintirara re nara kuave tiaro? Mwiva ntataama mwai vaintivave ri vu mpaيرا saiso? Re tiri timwa tivivaqe riaare, tuvaroma vainti mwiva tiro, Mwiva paropeti vaintivano mwaiso. Kotiva mwira saisaqa sisaro mwiva aira mware mwaiso, tiro.

18 Mwitaa tuvanta Iutaa vaintivaravano sia mwira kuara qutaa kuave tiarera mwi vaintirara tinta, Re muna titara ni mpu mpaيرا viso tiaro. Nraaru sia ri vuvano mpaيرا vurave, tinta. Mwitaa timwa senta mwisua mwira nrosua qosua sapara suvanta

19 mwitanavano nruvanta mwisua mwitana mwata rienta tinta, Mwaa vaintiva initana nyaaqueve siso? Qutaave mwira nrora visosaqintai vu qimporave? Ntataama saisarove mwira vuvano mpaira visarove takuaiso? tinta.

20 Mwisua mwitaa tuvanta mwira nrosua qosua tinta, Mwaa vaintiva tiritana mwaaqueve. Mwira vuvano

nraaru visosaqintai qimporave.

21 Nrai ntataa sisarove mwira vuvano mpaيرا viso? Nrai ntavave mwira vu mpaيرا saiso? Mwiva nrora tuaivave. Né nénta mwira mwata riaate. Mwiva so ini timwa nyianarove, tinta.

22 Mwira nrosua qosua Iutaa vainti nrora vaintivara aatu sitanta mwitaa turama. Nraaru Iutaa vaintivaravano mwitaa kua mwatate tinta, Vainti mwovano Sisasirara mwiva Mesaia vaintivano tiri saisaqama sirero tukivave tiaso. Mwovano mwitaa tirarore, te mwira irora sinta mwaara nruvuqintai mwira raaqu saararo mwiva mweva ne esaara vuarive, turama.

23 Iutaa vainti nrora vaintivaravano mwitaa turara tinta, mwira nrosua qosua Iutaa vainti aatu sitanta tinta, Mwiva nrora tuaivave. Né nénta mwira mwata riaate, turama.

24 Mwitnavano mwitaa tuvanta mwisua qavavaqa nraaru vu qimpo vaintirara sapara tinta mwirara tinta, Re Kotira riaria siataarave. Sisasiva sia suqe vaintive, tinta. Mwisua mwitaa tuvaro mwi vaintiva tiro,

25 Sisasiva sia suqe vaintive siso suqe vaintive siso sia ne qintuta suko. Ni mpu qimpora mwiva mpaira sorara ne mwirara aasu qintuta suko, tiro.

26 Mwiva mwitaa tuvanta mwisua mwira qava mwata rienta tinta, Mwiva ri narave utiso? Mwiva rinta ntataama

setarove ri vu mpaira saiso? tuvaro vainti mwiva tiro,

²⁷ Ne vaa mwirara ini timwa nyukanta né siave riaavo? Né ntataa si santave gava mwi kuara riarentave tiavo? Névaqa mwo? Névaqa mwira vaintivaravaqa mwariarentave gava mwi kuara ni mata riaavo? tiro.

²⁸ Mwiva mwitaa tuvanta mwisua mwira nroraqamase irora sinta timwa mwinta tinta, Qao, revano mwira vaintivano mwaitara mwira kua riaravave. Te tenta saivaqara Mosesira kua riaqi vuasuave.

²⁹ Nraaru Kotiva Mosesira timwa to kuara te mwi kuara riaqi vuasuave. Te Sisasirara qumina vaintive turo. Te mwiya mwintai nri osarara sia qintuta suro, tinta.

³⁰ Mwisua mwitaa tuvaro mwiva nrai saqu nunkinkiraara tero mpo se tiro, Ni mpu mpaira sai vaintiva mwiva mwintai nri osarara né siavaqa qintuta siavo?

³¹ Te riauraro Kotiva qaqira vainti kua sia riavave. Kotira kua riaasua Kotiva mwisua kua riaivave. Kotira utu tuaareraa vaintisua kua Kotiva riaivave.

³² Nraaru mwaa mwatara hoqarato enaraqatairo sia vainti mwovano nrai nrora visosaqintai vu qipa vura mpaira sorave.

³³ Sisasiva sia Kotiva sinani tukuase titirina, mwiva sia so ni mpu mpairaitirinao, tiro.

³⁴ Mwi vaintiva mwitaa tuvanta mwisua mwira irora sinta tinta, Ri nrova qaqiraqa si airara mware

ri mwatataivave. Re mwo? Re tirivaqave i mwaara kua timwa tivarave siaro? tinta. Mwitaa timwa senta mwisua vainti mwira raaqu senta mwaatani pisorama.

³⁵ Mwisua mwira raaqu senta mwaatani pisoraro Sisasiva mwisua mwira raaqu senta pisorara riero mwi vaintirara mpuaama takuero mwirara tiro, Mwataqi mwatatai nraaqiarara re qutaa mwivave tinarave siaro? tiro.

³⁶ Sisasiva mwitaa tuvaro mwi vaintiva mwira mwata riero tiro, Nrora vaintio, mwiva ntavave? Re ni timwa miqena ne mwirara qutaa mwivave tiase, tiro.

³⁷ Mwitaa tuvaro Sisasiva mwira timwa mwiro tiro, Re takue mwariara vaintiva ne mwivama riarara ti mwauko, tiro.

³⁸ Sisasiva mwitaa tuvaro mwiva tiro, Nrora vaintio, qutaa re mwivave, tiro. Mwitaa timwa sero mwiva Sisasira vuqaa tori naquntaase mwira riariamase mwinto mwauvaro

³⁹ Sisasiva tiro, Ne nraase qora ntusama sirena mwataqi tukukavave. Vu qimpaisua takuaate tina, ne mwataqi tukukavave. Qaqi takuesua vu qimpa vuata tina, ne mwataqi tukukavave, tiro.

⁴⁰ Sisasiva mwitaa tuvanta Parasi vaintivaravano mwi kuara rienta Sisasira mwata rienta tinta, Tiri tivuve qimpa viso? tinta.

⁴¹ Mwitaa tuvaro Sisasiva mwisua timwa nyiro tiro, Ini

vu qimpa visantavauma kua- tiarara tiro, kuavano iniqaa
vano sia iniqaa vasianarove. vasianarove, tiro. Sisasiva
Né tinta, Te so takuauro, mwitaa turama.